

KVINNOHANDEL, KOPPLERI OCH SEXKÖP*

AV PROFESSOR JOHANNA NIEMI-KIESILÄINEN

In international law, the discourse about the regulation of prostitution has shifted from prevention of prostitution (abolitionism) to the contexts of organized crime and protection of minors. While the abolitionist discourse is often associated with sexual moralist views, the discourse on organized crime often leads to objectification of the trafficked women. In Finland and Sweden, a liberal view on prostitution has been followed by an analysis of prostitution as an expression of inequality, leading to a prohibition to purchase sex in Sweden and a similar proposal in Finland. Still, however, the liberal discourse dominates law drafting and complicates the structural analysis of the frequent traffic of both prostitutes and buyers across the borders. This article outlines the ideological discourses on the regulation of prostitution and discusses the recent legal developments in Finland.**

1 Inledning

Sommaren 2003 publicerade finska media nyheten om en CIA rapport som konstaterade att den finska strafflagen saknade en uttrycklig kriminalisering av människohandel. Det uppstod ett uppror. Inte över att det faktiskt fattades en kriminalisering av människohandel, utan över det att någon tydligen hade gett denna (helt korrekta) uppgift till CIA. I dag har bristen rättats, en bestämmelse om människohandel togs in i den finska strafflagen år 2004. Bestämmelsen är lika lätt att hitta som avsaknaden av bestämmelsen före år 2004.

Samtidigt med att bestämmelsen om människohandel infördes kompletterades bestämmelserna om koppleri och barnpornografi.¹ En del av denna revision är en följd av Finlands internationella förpliktelser, i synnerhet av förpliktelsen att implementera bestämmelserna i konventionerna om internationell organiserad brottslighet samt Europeiska unionens rambeslut om människohandel. År 2003 hade en arbetsgrupp vid justitieministeriet, med regleringen i Sverige som förebild, föreslagit att också sexköp skall kriminaliseras, men i regeringens proposition och i den antagna lagen fanns kriminaliseringen inte. Frågan om sexköp skall utgöra ett brott eller inte debatterades dock livligt under behandlingen av lagförslaget både i riksdagen och i media.

---

* Artikeln har tidigare publicerats i *Lakimies* 3/2004 med titeln *Naiskauppa, paritus ja seksin osto* och har endast uppdaterats. Översättning från finska: Lenita Häggblom.

** Title in English: *Trafficking in Women and Purchase of Sex*. Original in Swedish.

I artikeln behandlar jag både bakgrunden till prostitutionsregleringen och de nya finska lagreglerna. Jag belyser bakgrunden utgående från den historiska utvecklingen. När det gäller inställningen till prostitutionsreglering kan man särskilja fyra ideologiska utgångspunkter. Den första närmar sig fenomenet prostitution ur sexualmoralisk synvinkel. Den andra är den liberala synen, som blev den ideologi som i allt väsentligt präglade regleringen under senare hälften av förra århundradet. Det svenska förbudet mot sexköp bygger i sin tur på ett feministiskt synsätt. De färskas lagstiftningsdokumenten i Finland tar kriminalpolitiskt avstamp i den internationella brottsligheten. I slutet av artikeln diskuterar jag lagstiftningen mot nämnda ideologiska bakgrund.

2 Ideologier bakom prostitutionsregleringen

2.1 Sexualmoralism

Historiskt sett har prostitutionen betraktats som en praxis som äventyrar närmast sexualmoralen. Särskilt på 1800-talet var grundläggande både för sexualmoralen och den rättsliga regleringen genom kriminalisering av prostitution, reglementerad prostitution och en generös attityd till de prostituerades kunder. Prostitutionen utgjorde ett hot mot äktenskapet som institution. Kontrollen riktade sig mot kvinnans sexualitet och kvinnorna ansågs bära ansvaret för sexualmoralen. Prostitutionen bekämpades eftersom den äventyrade moralen, medan mannens sexualitet och roll som kund betecknades som "naturlig".²

Att den manliga sexualiteten betraktas som ett slags naturlag kommer fram i såväl det sexualmoralistiska som det liberala synsättet. Mannens sexualitet betecknas som en drift, som han på ett eller annat sätt måste tillfredsställa eller ge utlopp för. Eftersom alla av en eller annan orsak inte hittar eller önskar en stadigvarande partner, fyller prostitutionen en viktig samhällslik funktion. Man talar om en s.k. funktionalistisk inställning till prostitutionen. I detta sammanhang används också benämningen "världens äldsta yrke".³

De sexualmoralistiska argumenten har ingalunda slängts på historiens sophög. Ställningstaganden för en kriminalisering av inte bara sexköp utan också försäljning av sexuella tjänster anförs fortfarande i syfte att värna sexualmoralen. Trots att några på sexualmoral baserade argument inte nämndes i t.ex. det yttrande som kyrkostyrelsen för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland avgav 21.10.2003, ansågs säljaren och köparen ha lika ansvar när det gäller de av kyrkan fördömda aktiviteterna människohandel, koppleri och prostitution.⁴

2.2 Sexuell liberalism

Den sexuella revolutionen på 1960- och 1970-talen förändrade inställningen till sexualiteten. Sexualiteten och hur den levdes ut började uppfattas som ensak, nå-

got som dikterades av personliga preferenser. Prostitution hade dekriminaliserats redan tidigare, i Finland år 1936, och år 1986 upphörde prostitutionskontrollen i och med att lösdrivarlagstiftningen upphävdes.

Den liberala synen satt sin prägel på den finska reformen av sexualbrotten. I regeringens proposition 6/1997 om totalrevidering av sexualbrotten syftade man till neutralitet när reglerna gäller människornas sexualbeteende, inklusive prostitution. Frågan om eventuell kriminalisering av prostitution och sexköp behandlades som en neutral balansering av fördelar och nackdelar,⁵ där de negativa följderna av en kriminalisering vägdes som tyngre än de positiva. Då kriminaliserades dock köp av sexuella tjänster av minderåriga, vilket med hänsyn till de internationella förpliktelserna var nödvändigt (se nedan 2.5).

Att prostitutionen inverkar menligt på den allmänna trivseln blev uppenbart under 1990-talet, och därför städerna i huvudstadsregionen började begränsa gatuprostitution i sina ordningsstadgor. Den statsförfattningsrättsliga grunden för regleringen var tveksam särskilt efter att riksdagen genom att godkänna sexualbrottsreformen år 1998 hade tagit avstånd från kriminaliseringen av prostitution. Ordningsperspektivet vann gehör i ordningslagen från år 2003, som – förutom att reglera hunddisciplin, ölpåsar och teleskopiska batonger – kriminaliserade köp och försäljning av sexuella tjänster på allmän plats.⁶

2.3 Feminism

Förhållningssättet till frågan om prostitution delar feministerna – eller dem som säger sig vara feminister. Å ena sidan har vi de som driver de prostituerades rättigheter, å andra sidan de som anser att prostitutionen är kränkande för människovärdet och att det är viktigt att försöka reducera prostitutionen.⁷

De som värnar de prostituerades rättigheter håller prostitutionen för arbete; det viktigast enligt dem är att förbättra villkoren för dem som arbetar i sexbranschen. De är negativa till alla prostitutionsbegränsande åtgärder. Åtgärderna anses leda till att koppleri tilltar, att våldet mot de prostituerade ökar och att de inte vågar vända sig till myndigheterna när de utsätts för våld. Också frågan om tvångsprostitution, dvs. kvinnohandel, ter sig ofta svår för dem som driver de prostituerades rättigheter, eftersom de prostituerade då konstrueras som hjälplösa offer.⁸ Några vill rent av hålla handeln med kvinnor för ett sätt att hjälpa kvinnor i fattiga länder. Andra ser i legaliseringen av prostitutionen en möjlighet att inskränka tvångsprostitution.⁹

Enligt den andra feministiska uppfattningen baserar sig någons beslut att prostituera sig aldrig på ett genuint fritt val, utan ger uttryck för kvinnans underordnade ställning i samhället. Det är ytterst få kvinnor som blir prostituerade om de har drägliga alternativ i sitt liv. Även om kvinnan gör sina egna val mellan befintliga alternativ, är glidandet i prostitutionen i regel en successiv process, där

strukturella faktorer och små val flätas in i varandra. Dessa feminister tänker sig att sådana processer kan påverkas genom politiska beslut och att det är möjligt att minska det antal situationer som kan leda till prostitution.

I Sverige förbjöds köp av sexuella tjänster år 1999 utifrån synen på bristande jämställdhet mellan könen. Utgångspunkten i det svenska lagberedningsmaterialet var att det var kränkande och degraderande för människovärdet att använda en människa som redskap för att tillfredsställa någon annans sexuella behov.¹⁰ De som blir prostituerade är kvinnor som också annars har det sämre ställt socialt; den svagare parten i ett prostitutionsförhållande är förvisso säljaren.

Det är i och för sig inget konstigt med att man förbjuder köp av sexuella tjänster. Såväl prostitution (att sälja sex) som sexköp (att vara kund) är kriminaliserat t.ex. i ett flertal delstater i Förenta staterna. Det finns dock klara skillnader i bakgrundsideologin: I Förenta staterna präglas lagarna av sexualmoral, medan den svenska lagen präglas av feminism. Att endast kundens förehavanden sträffas, men inte däremot prostitutionen i sig, är exceptionellt i den svenska regleringen. Vidare framgår det klart av den offentliga debatten och socialpolitiken i Sverige att man inte står i beråd att vare fördöma eller rikta kontrollpolitiska åtgärder mot de prostituerades verksamhet. I Sverige utförs en hel del aktivt och undersökande socialarbete i syfte att minska de problem prostituerade har och därför känner man lagom väl till prostitutionssituationen.

Effekten av den svenska lagen är inte tillräckligt utredd. Det förefaller dock klart att hallickarna inte – i jämförelse med t.ex. Finland – har befäst sin maktposition som följd av lagen, som man har befarat i Finland. Tvärtom intresset för Sverige som en destination för kvinnohandel är mindre än vad som kunde förmodas med hänsyn till antalet storstäder och livliga relationer till vissa härkomstländer. De prostituerades förtroende för polisen och socialarbetarna har i vart fall inte försvagats.¹¹ Tydligast är dock att diskussionen omkring lagen har ökat allmän medvetenhet om prostitutionen och om de prostituerades svaga ställning. Att så många som 80 procent av befolkningen understöder lagstiftningen bekräftar detta.

2.4 Bekämpning av internationell brottslighet

I folkrätten har man redan i över hundra års tid ingått konventioner om s.k. vit slavhandel. De internationella fördragen kräver inte att de prostituerades verksamhet skall kriminaliseras utan att prostitutionen skall reduceras, att det skall vara straffbart att profitera på prostitution och att idka handel med kvinnor. Detta är utgångspunkten för 1949 års konvention angående bekämpande av handeln med människor och utnyttjande av andras prostitution och 1979 års konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, som ålägger konventionsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att bekämpa alla former av handel med kvinnor och utnyttjande av kvinnoprostitution (artikel 6).

Tyngdpunkten i internationell rätt har förskjutits på sistone. I den deklaration om våldet mot kvinnor som FN:s generalförsamling antog år 1993 nämns inte prostitution i allmänhet utan bara tvångsprostitution. På 1990-talet har man i FN:s regi inlett en omfattande aktion mot den organiserade brottsligheten. Arbetet har resulterat i ett flertal konventioner och rekommendationer, av vilka många inbegriper handeln med människor.

När frågan om prostitution tas upp i samband med organiserad brottslighet står tvångsprostitutionen, dvs. kvinnohandeln, i centrum. Prostitutionen har lösryckts ur sitt tidigare sammanhang, där det i allt väsentligt gällde att reducera prostitutionen, och fogats till ett nytt sammanhang, den organiserade brottsligheten, där det viktiga är att få ned denna. Nu betraktas de prostituerade som brottsoffer, medan de tidigare sågs som offer för olyckliga omständigheter.¹²

2.5 Barnskydd

Inställningen till barnens rättigheter och skydd för barnen har förändrats under 1900-talets förlopp i och med att barnen i allt större utsträckning har börjat uppfattas som individer och som rättssubjekt. Nytänkandet har fått genomslagskraft också i folkrätten, som konventionen om barnets rättigheter från år 1989 bevisar.¹³

De dokument som gäller barnets rättigheter är entydigt negativa till och förutsätter övergripande åtgärder för att minska sexuellt utnyttjande av barn. Konventionen om barnets rättigheter ålägger konventionsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att förhindra handel med barn (artikel 35) samt att skydda barnen mot alla former av sexuellt utnyttjande (artikel 34), och då särskilt mot att barn utnyttjas för prostitution och i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material.

Det tilläggsprotokoll mot försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi¹⁴ som fogades till konventionen om barnets rättigheter år 2000 är mer detaljerat. Enligt ingressen till tilläggsprotokollet krävs det övergripande åtgärder för att påverka bl.a. ekonomisk ojämlikhet, könsdiskriminering, skadliga traditionella seder och vuxna människors ansvarslösa sexualbeteende. Vidare anses det vara nödvändigt att påverka den allmänna medvetenheten och därigenom efterfrågan på barnprostituerade och barnpornografi. Man skall således försöka påverka köparnas beteende.

I protokollet nämns vissa konkreta medel för att råda bot på situationen. Det gäller i första hand straffrättsliga åtgärder mot personer som säljer och förmedlar barn samt bedriver koppleri med barn, men däremot inte mot personer som köper sexuella tjänster. Saken är likväl inte helt entydig. Artikel 1 i tilläggsprotokollet förutsätter ett förbud mot barnprostitution. I barnskyddskontexten är det klart att avsikten inte är att kriminalisera barnets förehavanden; det råder inget tvivel om att barnet har offerstatus.¹⁵ Vad som avses med prostitutionsförbudet enligt artikel 1 förblir något oklart, men att förbudet omfattar sexköp är inte en alltför långsökt

tolkning. Artikel 3 om kriminalisering förutsätter att den som bjuder ut, skaffar fram och förmedlar ett barn till prostitution eller har hand om arrangemangen i fråga gör sig skyldig till brott. Även om artikeln väsentligen gäller förmedlarens roll i sammanhanget, förefaller det som om verbet framskaffa i många fall gjorde artikeln tillämplig också på sexköpare.

Konventionen om förbud mot och omedelbara insatser för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete (1999) är på motsvarande sätt något motstridig.¹⁶ Konventionen föreskriver att användning, förmedling och erbjudande av barn till såväl prostitution som pornografi är förbjudet och att staterna effektivt skall motarbeta detta.

Europeiska unionen godkände nyligen ett rambeslut där det förutsätts att sexuell aktivitet med ett barn mot betalning skall kriminaliseras.¹⁷ Rambeslutet är straffrättsligt till sin karaktär och ger uttryck för en relativt sträng straffnivå. Inga andra än straffrättsliga åtgärder för att eliminera barnprostitutionen tas upp i rambeslutet.

3 Den finska diskussionen i den fria viljans grepp

I Finland har diskussionen om de prostitutionsrelaterade problemen i dagens samhälle – i linje med den liberalistiska traditionen – kretsat kring den fria viljan. Diskussionen pendlar mellan två rätt renodlade ytterligheter; enligt den första åsiktsinriktningen handlar den som säljer sexuella tjänster av egen fri vilja, varför det i vilket fall som helst inte går att kriminalisera kundens agerande, enligt den andra är prostitutionen alltid kränkande för människovärdet. Jag har själv argumenterat på det senare sättet. Argumentet för den fria viljan täjndes ut till det yttersta i bl.a. de avvikande meningar som fogades till delbetänkandet av justitieministeriets arbetsgrupp. Där anfördes att de prostituerade ”i stort sett alltid kommer till landet av egen fri vilja i samråd med lokala grupper av organiserade brottslingar”.¹⁸

Den straffrättsliga synen på människan baserar sig på den liberalistiska teorin, där människans möjligheter att handla annorlunda har – och skall ha – stor betydelse. Straffrätten fokuserar på *brottslingens* eller den misstänktes fria vilja (med hänsyn till att hon eller han hade kunnat handla annorlunda). I den finska diskussionen om sexualbrott accentueras den fria viljan som problemkomplex i samband med *offrets* agerande, och i prostitutionsdiskussionen gäller det viljefriheten hos *den som säljer sex* också i situationer där man diskuterar huruvida förmedlarens och köparens förehavanden skall kriminaliseras eller inte.¹⁹

I den aktuella diskussionen har man uppfattat de liberala tankegångarna som om de definierade människans fria vilja som någonting som befinner sig i ett slags antingen/eller (on/off) läge. Denna typ av liberala tänkare har svårt att handskas med situationer där en människa handlar under påtryckning eller ställs inför motstridiga krav eller där samhällsstrukturerna begränsar hennes valmöjligheter.

Också den problematik som hänför sig till ungdom och människans utvecklingspsykologi medför svårigheter för den liberala tänkaren.²⁰

Vissa försök att bryta loss ur den fria viljans grepp har dock gjorts. Sami Mahkkonen skriver t.ex. följande:

”Sårbarhet kan närmas på olika sätt allt enligt huruvida man ser på en persons närhistoria eller på hans eller hennes utvecklingshistoria på lång sikt.

I det första fallet är det frågan om att sälla fram personens subjektiva vilja: har han eller hon på kort sikt träffat s.k. genuina val eller inte. Ifall en utomstående på ett avgörande sätt har påverkat personens möjligheter att handla självständigt, autentiskt och oberoende av andra, kan man inte tala om självbestämmande. Personens vilja har manipulerats i så hög grad att han eller hon har fallit offer för en annans maktutövning. Vid ocker är situationen just denna.

Som andra alternativ gäller att man betonar den *objektiva* sidan, dvs. de faktorer som formar personens beteende så att säga i det långa loppet. Här finns det många orsaker att ta fasta på, såsom individuella och familjerelaterade faktorer samt faktorer som hänför sig till närmiljön eller samhällsstrukturerna. Människans öde torde vara summan av dessa. Trots att kvinnan formellt sett fattar avgöranden som ter sig som autentiska val, är hon de facto inte en självständig och fri individ, utan ett djur inträngt i ett hörn.”²¹

Att en stor del av de prostituerade är utlänningar och att graden av organiserad brottslighet är hög är karaktäristiskt för prostitutionsläget i Finland. I synnerhet de prostituerade som kommer från närliggande områden har beskrivits som självständiga och frivilliga kvinnor, som endast tar tillfället i akt. I offerrollen är man mer benägen att se den oskyldige finske mannen, som knappast förmår motstå dylika frestelser.²² Här har vi typiska exempel på motsägelsefulla budskap i den liberala diskursen. Den prostituerade ses på samma gång som offer (för organiserad brottslighet) och som en hotfull aktör.

Också det arbetsgruppsbetänkande som utarbetades vid justitieministeriet är influerat av denna liberala diskurs, men man håller viss distans till den. I betänkandet relateras diskussionen till diskursen om den fria viljan, och ett flertal gånger konstateras att ”det är ytterst sällan som någon helt fritt väljer att prostituera sig”.²³

I arbetsgruppens betänkande dryftas konsekvenserna av ett sexköpsförbud på ett mångsidigt sätt och då – i motsats till tidigare dokument – separat från de eventuella följderna av ett försäljningsförbud. Med förbudet skulle man gå in för att decimera människohandels- och koppleribrottsligheten. Avsikten är att få efterfrågan på kommersiellt sex att minska. Ett köpförbud skulle knappast stärka kopplarnas maktställning i dag, eftersom denna redan är ansenlig. Huruvida våldet mot de prostituerade skulle öka och i vilken utsträckning personerna i fråga skulle våga polisanmäla, är enligt betänkandet omöjligt att bedöma.²⁴ Diskussionen i betänkandet når en mera nyanserad och medveten nivå än tidigare dokument i Finland. Enligt min mening är de grunder som anförs för ett sexköpsförbud övertygande.

Jag vill likväl betona att betänkandet har sina rötter i den straffrättsliga diskursen och i juridiken. Sambandet mellan prostitution och strukturella faktorer behandlas mera perifert, även om det försiktigt tangeras. Man bedömer att ett köpförbud skulle ha en positiv inverkan på kvinnans ställning och jämlikheten mellan könen.²⁵ Jag hade dock väntat mig ett mer ingående resonemang om hur faktorer som bristande jämställdhet mellan könen och bristande social jämlikhet inverkar på handeln med kvinnor och prostitutionen.²⁶ Om prostitutionen anses följa av ojämlika samhällsstrukturer, skall också de åtgärder med vilka man strävar efter att reducera den vara ett led i det allmänna främjandet av jämlikheten i samhället och jämställdheten mellan könen. Dessutom skulle också åtgärder som syftar till minskning av prostitutionen kompletteras med hjälpinsatser för de prostituerade. Det rättsligt skyddade intresset granskas då på ett allmännare plan, och inte bara med det enskilda offrets skyddsbehov för ögonen. Diskussionen behöver inte ta avstamp i den sexsäljande individens fria vilja, lika litet som mottagarens fria vilja i mutbrott har relevans för bedömningen av den mutandes ansvar.

4 Iakttagelser om den finska lagberedningen

4.1 Kvinnohandel

I dag bestrider man inte att prostitutionen i Finland skulle ha samband med den organiserade brottsligheten.²⁷ Trots detta är flera myndigheter av den åsikten att det inte förekommer kvinnohandel i Finland. Mahkonen citerar en polisman: ”De prostituerade är fullt på det klara med arbetets natur och de villkor som gäller. Även om kopplarnas löften om arbetsförhållandena och förtjänstmöjligheterna är aldrig så optimistiska, är de prostituerade medvetna om att de reser till Finland uteslutande i akt och mening att sälja sexuella tjänster. Det finns inte belägg för att utländska kvinnor mot sin vilja skulle transporteras hit för att jobba som sexarbetare.”²⁸

Synsättet reducerar kvinnohandeln till en fråga om fri vilja, som definieras som avsaknad av yttre, fysiskt våld. Förutom att en dylik uppfattning om den fria viljan lätt kan kritiseras på filosofiska grunder, står den inte i överensstämmelse med hur kvinnohandel definieras i de internationella konventioner som Finland har förbundit sig att följa. Begreppet kvinnohandel inbegriper enligt såväl Palermokonventionen som Europeiska unionens rambeslut även vilseledande och utnyttjande av någons skyddslösa läge.

Palermokonventionen²⁹ jämte tilläggsprotokoll II³⁰ och Europeiska unionens rambeslut (19.7.2002) om bekämpande av människohandel definierar människohandel utifrån tre element: verksamhet, medel och syfte. Med verksamhet avses bl.a. att någon rekryterar, transporterar, överför, inhyser, tar emot eller tar kontroll över en annan person. I rambeslutet nämns följande medel:

- bruk av tvång, våld eller hot
- bruk av svikligt förfarande eller bedrägeri
- maktmissbruk, påverkan eller påtryckningar
- erbjudande av betalning till den som har kontroll över en annan person.

Syftet av handeln i de olika internationella instrumenten varierar. De dokument som behandlas här omfattar prostitution, sexuellt utnyttjande och pornografi.

Fastän största delen av de prostituerade som kommer till Finland vet att de kommer för att sälja sexuella tjänster, kan det som polisen betecknar som arbetsrelaterad "optimism" i praktiken innebära att en sådan person berövas friheten, frångår sitt pass och sina pengar, sitter i en skuldfälla, utsätts för våld eller hot om våld.³¹ Det är klart att kvinnorna inte har känt till villkoren i fråga eller förbundit sig att iakttä dem, vilket ingen de facto ens kan göra. En del av prostitutionen i Finland alltså faller under reglerna om människohandel.³²

Genom 2004 års lagreform ändrades brottet människorov till människohandel och grov människohandel (SL 25:3–3a).³³ SL 25 kap. 3 och 3a § följer utstakningen i Palermokonventionen och EU:s rambeslut, även om formuleringen är annorlunda. Till brottsförutsättningarna för människohandel hör bl.a. vilseledande, medan användningen av list, våld eller hot medför att gärningen omfattas av den grövre brottskategorin. Som grova bedöms också gärningar som riktar sig mot barn under aderton år eller personer som har en väsentligt nedsatt förmåga att försvara sig.

Den finska bestämmelsen om människohandel skiljer sig från rambeslutet i fråga om strafflatitud; enligt rambeslutet skall maximistraffet vara minst åtta års fängelse redan när en av kvalificeringsgrunderna är för handen, medan de finska reglerna dessutom förutsätter en helhetsbedömning.³⁴ Att en helhetsbedömning alltså krävs i kvalificeringssammanhang är en av de allmänna principer som totalrevideringen av den finska strafflagen bygger på. Här förefaller kravet emellertid överdrivet, eftersom det redan med stöd av enskilda kvalificeringsgrunder gäller mycket grova gärningar. Vad betyder t.ex. det att slavhandeln skall vara grov i helhetsbedömningen? Det kan väl knappast förekomma slavhandel som inte uppfyller detta kriterium?

4.2 Koppleri

Om de för människohandel relevanta brottselementen vilseledande och användande av list tas på fullt allvar, kan det hända att människohandeln i Finland och på närliggande områden är vanligare än vad vi i allmänhet tror. De som är skeptiska till människohandeln är dock på rätt spår i den meningen att såväl bevis- som ansvarsfördelningsfrågorna är svåra i sammanhanget. Om en person kommer till Finland för att utöva prostitution t.ex. genom en förmedlarorganisation, och hon

eller han med våld eller hot om våld fräntas sitt pass när hon vistas i Finland, kan det vara svårt att visa att uppsåtet hos den som har skött värvningen och transporten sträcker sig till brottselementen för människohandel (våld, vilseledande). I dylika situationer vore det viktigt om koppleribestämmelserna var samordnade med människohandelsbestämmelserna.

Lagstiftaren har utgått från att människohandel hör till strafflagskapitlet om brott mot friheten (25 kap.) och koppleri till strafflagskapitlet om sexualbrott (20 kap.), vilket inte är en idealisk lösning med tanke på det som sägs ovan. De egentliga problemen hänför sig dock till hur koppleribrottet är utformat.

Koppleribestämmelsen i Finland listar de gärningar som är straffbara. Till bestämmelsen i SL 20:9 fogades en ny punkt, enligt vilken den som genom förmedling av kontaktuppgifter eller på annat sätt marknadsför att någon utför sexuella handlingar mot ersättning gör sig skyldig till koppleri.³⁵ Kompletteringen är nödvändig för att den vanligaste formen för koppleri (förmedling av kontaktuppgifter)³⁶ då framgår av lagen på ett sätt som omfattar prostitutionsrelaterade tidningsannonser m.fl. Samma argument som i fråga om tidningsannonser kan anföras för att också andra slags prostitutionsfrämjande förfaranden skall omfattas av koppleribestämmelsen. För närvarande förefaller tolkningen vara den att det inte är straffbart att erbjuda till prostituerade sådana normalt prissatta tjänster som kan anlitas också av andra människor, även om nästan alla eller en stor grupp av kunder faktiskt är prostituerade. Endast ordnande av rum samt annonsering och marknadsföring är straffbara eftersom de nämns i lagen.

I lagrummet eller betänkandet nämns inte ordnandet av transporten, vilket i praktiken kan innebära tolkningsproblem. Att koppleribestämmelsen förutsätter ett särskilt syfte att skaffa sig eller annan ekonomisk vinning tyder på att man inte har avsett att tillämpa bestämmelsen på den som till normalpris tillhandahåller (transportrelaterade och andra) tjänster väl medveten om att tjänsterna uteslutande eller huvudsakligen används för utövande av prostitution.

Det är oklart huruvida kopplerikriminaliseringen och tolkningen av den är tillräckligt omfattande när det gäller de förpliktelser att förbjuda prostitutionsbaserad ekonomisk vinning som staterna har enligt 1949 års konvention angående bekämpande av handeln med människor och utnyttjande av andras prostitution och 1979 års konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Kriminaliseringen är inte heller ägnad att utgöra ett komplement till bestämmelsen om människohandel i sådana fall där brottsförutsättningarna för människohandel inte kan bevisas för t.ex. chaufförens del. Med stöd av lagrummet är det svårt att ingripa i researrangemang som sker med de transporterades samtycke. I t.ex. Sverige har man stannat för en allmän formulering, enligt vilken den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att annan har tillfälliga sexuella

förbindelser mot ersättning döms för koppleri (BB 6:8). En sådan öppen formulering skulle ha varit lättade att tillämpa på den oförtäckta sexhandeln som pågick i norra Finland för några år sedan än den finska koppleriparagrafen.

Det var nödvändigt att införa en bestämmelse om grovt koppleri för att göra det möjligt att använda vissa tvångsmedel, men också för att visa vilken typ av gärningar som anses särskilt klandervärda. Kriterierna för grovt koppleri kanske ändå inte lyckas fånga in de allra grövsta gärningarna. Som brottselement är t.ex. eftersträvande av avsevärd ekonomisk vinning och särskilt planmässigt brottsutförande måhända inte tillräckligt specifika när det gäller att komma åt särskilt hänsynslösa verksamheter. Om offret inte har fyllt aderton år, är det fråga om grovt koppleri. Man skulle gärna se att koppleriet skulle vara grovt också om det är fråga om personer som annars har en svag ställning eller står i beroende ställning till hallicken.

4.3 Skydd av barn

Strafflagsförbudet mot köp av sexuella tjänster av minderåriga har visat att förbudet har relevans. Det har i flera sammanhang kunnat konstateras att man i de organiserade kopplericirkelarna undviker att rekrytera minderåriga. Den prostitution som utövas av minderåriga upplevs dock, såsom Mahkonen påpekar, som ett stort problem t.ex. vid östgränsen.³⁷

I folkrätten är förhållningen till barnprostitutionen numera sträng. Vid människohandel behövs det inga förbjudna medel såsom tvång eller svik när offren är minderåriga. Det förutsätts ytterligare att staterna kriminaliserar köp av sex av minderåriga. Enligt folkrätten är det entydigt att gränsen mellan ett barn och en vuxen går vid aderton år.³⁸

Enligt Europeiska unionens rambeslut skall maximistraffet för köp av sexuella tjänster av en minderårig ligga åtminstone inom intervallet ett års och tre års fängelse. Detsamma gäller för medhjälp och försök. Det tidigare maximistraffet i Finland var fängelse i sex månader, medan straffet nu har höjts till fängelse i högst ett år, dvs. till den lägre gränsen i rambeslutet. Det är således inte möjligt att för medhjälp och försök döma ut ett rambeslutsenligt straff på ett års fängelse. Finland har till rambeslutet fogat ett yttrande, där det sägs att medhjälp och försök inte skall jämföras med det brott som den egentliga gärningsmannen begår.³⁹ Den valda straffskalan vittnar om huruvida man ser allvarligt på sexuellt utnyttjande av barn eller inte. Genom att välja den lägsta möjliga straffskalan och genom att dessutom meddela att skalan kommer att underskridas signaleras staten sin legära inställning till fenomenet.

Det kunde snarare vara motiverat att begrunda frågan om sexuellt utnyttjande av barn ur ett bredare perspektiv. Rambeslutet förutsätter nämligen ett straffmaximum på mellan fem och tio års fängelse bl.a. i situationer där sexuella

tjänster köps av en minderårig eller där den som utnyttjar barnet sexuellt står i en förtroende- eller auktoritesställning till eller annars kan utöva inflytande över honom eller henne, där barnet inte har uppnått den föreskrivna åldern och där gärningen har medfört allvarliga skador. I Finland är det endast bestämmelsen om grovt sexuellt utnyttjande av barn som har ett så pass högt straff.

Jag tror i och för sig inte att höga straff löser alla problem med sexuellt utnyttjande av barn eller andra brott. Rambeslutet signalerar dock hur seriös inställningen till sexuellt utnyttjande av barn inom den internationella rätten har blivit. De former av sexköp och sexuellt utnyttjande som citerades ovan enligt rambeslutet torde alltid vara ägnade att allvarligt skada ett barn, i vart fall när barnet inte har fyllt sexton år. Det är ändå inte klart att gärningarna alltid uppfyller kriterierna för grovt sexuellt utnyttjande av barn enligt finsk lag. Brottbeskrivningarna av andra sexualbrott mot barn är dessutom diffusiva. För att någon skall kunna dömas för att ha utnyttjat någon annans beroende ställning, för att inte ha iakttagit föreskrivna åldersgränser eller för att ha köpt sexuella tjänster krävs att komplicerade brottförutsättningar är för handen, medan det som skulle behövas är klara skyddsbestämmelser. Vidare kan en särskild bestämmelse om eftergift tillämpas på brottet sexuellt utnyttjande av barn, dvs. en bestämmelse som ger allmänna åklagaren rätt att låta bli att väcka åtal, om målsäganden av "egen fast vilja" ber om det. Detta är svårt att förstå.

4.4 Förbud mot sexköp

Frågan om förbud mot köp av sexuella tjänster har väckt meningsskiljaktigheter. Här skall jag inte gå igenom argumenten för eller mot en kriminalisering,⁴⁰ utan nöjer mig med att kommentera justitieministeriets förslag som inte ledde till lagstiftning mer lagtekniskt. Justitieministern har meddelat att en proposition om kriminalisering av sexköp troligen kommer att överlämnas till riksdagen år 2005, och därför debatten fortfarande har högt aktualitetsvärde.

Enligt justitieministeriets förslag innebär köp av sextjänster att någon mot löfte om ersättning eller mot ersättning "får en annan att inleda könsumgänge eller en därmed jämförbar sexuell handling"⁴¹. För att brottet skall anses vara fullbordat krävs med andra ord att den sexuella handlingen faktiskt har inletts. För försök gäller i sin tur, såsom framgår av motiven,⁴² att det föreligger en konkret fara för att brottsfullbordandet de facto är möjligt och i praktiken antaglig. Enligt motiven räcker det inte endast med utfästelser om ersättning eller ens ersättning i sig för att konstituera sexköp, medan en överenskommelse däremot uppfyller kriterierna för försök. Att utlova ersättning i situationer där den utvalda säljaren inte har svarat på förfrågan utgör däremot försök, om det föreligger en fara för att brottet fullbordas.⁴³

Denna ståndpunkt, som ligger i linje med straffrättens allmänna läror,⁴⁴ leder till ett ganska besynnerligt resultat. Det är med andra ord inte frågan om försök till sexköp om den förmodade säljaren inte är någon som säljer sexuella tjänster. Om syftet med förbudet är att se till att personer inte drivs till prostitution, är det omotiverat att köpförbudet skall gälla bara i förhållande till dem som redan är verksamma i branschen. Därför är det skäl att i förbudet mot sexköp inbegripa köpeanbud, och då åtminstone som försök – och detta i all synnerhet när anbudet gäller minderåriga.⁴⁵

Vi kan också erinra oss om att ett köpeanbud kan motsvara brottsbeskrivningen av ärekränkning. Det vore befogat att hänföra denna typ av ärekränkingsbrott till kategorin brott under allmänt åtal, särskilt med tanke på att anbud om köp av sexuella tjänster tidvis har stört den allmänna ordningen.

I de avvikande meningar som fogades till justitieministeriets betänkande föreslogs att köp av sextjänster skall utgöra ett brott bara om köparen har skäl att anta att den som säljer sextjänsterna är offer för koppleri eller människohandel. Det föreslagna är ingen fungerande lösning, eftersom köparen i regel inte kan känna till sådant. Det vore däremot motiverat att införa en grov brottsform med tanke på detta slags situationer och sådana där någon köper sexuella tjänster genom att utnyttja någon annans skyddslösa läge.

4.5 Tvångsmedel

Det rådde rätt stor enighet om att teleavlyssning också skulle gälla människohandel och grovt koppleri. När teleavlyssningsregler efter en lång debatt och ett ihärdigt motstånd antogs i Finland år 1995, ville man begränsa avlyssningen till de grövsta brotten. Därför gick man in för att i lagen räkna upp de brott som kunde berättiga till teleavlyssning. Sedan dess har lagen ständigt kompletterats med nya brott, till exempel ett antal grova ekonomiska brott år 2003.⁴⁶ Lagutskottet har gett sitt godkännande till kompletteringarna men har samtidigt beklagat sig över att dessa har blivit så gott som rutinartade.⁴⁷

I förutsättningarna till teleavlyssning jämställs grovt koppleri med de ekonomiska brott som kan läggas till grund för teleavlyssning. För att ekonomiska brott skall kunna bli föremål för teleavlyssning har riksdagen förutsatt särskilda vinnings- och planmässighetskriterier. Vid de sexuella brotten tar svårhetsbedömningen avstamp i något annorlunda omständigheter, varför jag skulle hellre se att de jämställs till exempel med grovt rån. För teleavlyssning av grovt rån finns det inte något tilläggskrav på synnerligen stor ekonomisk vinst.

I samma veva kunde grov våldtäkt fogas till de brott som ger rätt till teleavlyssning. Till våldtäkter i allmänhet, men speciellt till gruppvåldtäkter och våldtäkter i samband med organiserad brottslighet, anknyter ofta olika slags hotelser där tele-

avlyssning kunde vara till hjälp vid brottsutredningen. Det är också värt att dryfta huruvida grov misshandel kunde höra hemma bland de teleavlyssningsberättigande brotten, eftersom det också här kan förekomma hotelser. Att de nämnda brotten inte ingår i förteckningen över brott som kan utredas genom teleavlyssning torde också kunna tillskrivas ett symbolvärde; detta faktum vittnar storligen om hur vårt samhälle ställer sig till våld.

5 Avslutningsvis

Lagreformen motiverades med de internationella dokument som ålägger staterna att bekämpa den organiserade brottsligheten. Finlands egna behov och problem i sexhandelsfrågan analyserades i begränsad omfattning. Detta är något överraskande med tanke på att verksamhetsmiljön i Finland och på närligganden områden radikalt förändrades i och med Europeiska unionens expansion den 1sta maj 2005. Utifrån Finlands egna behov motiverades närmast förbudet mot sexköp, som inte genomfördes, ändringen av brottsbeskrivningen av koppleri och kriminaliseringen av grovt koppleri. Frågor som likväl inte dryftades gällde t.ex. huruvida koppletribrottet kunde bli tillämpligt på den som ordnar transport till Finland åt personer som säljer sexuella tjänster eller på den som ordnar resor för sexköpare till olika delar av världen.

Inte heller följderna av EU-expansionen bedömdes i någon nämnvärd grad. Som en konsekvens av att EU utvidgas kommer Finland inte längre att med stöd av utlänningslagen kunna begränsa möjligheten för prostituerade att resa in i landet.⁴⁸ EG-rätten torde knappast medföra restriktioner för sådana straffrättsliga regelverk som inbegriper samtliga EG-medborgare. Är detta ett argument för ett generellt sexköpsförbud, ett förbud som gäller alla sexköpare?

Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande är starkt präglad av den liberala diskursen,⁴⁹ även om man tar avstånd från de mer tillspetsade formerna. Den liberala diskursen används ofta som en alternativ diskurs till den tidigare sexuella moralistiska förhållningen. I detta sammanhang märker vi inte alltid att också det liberala tänkandet har en stark moralisk laddning. Nobelpristagaren i ekonomi, Amartya Sen, säger att de sociala resurserna skall användas för att backa upp friheterna. För att sexuell självbestämmanderätt och okränkbarhet skall kunna säkerställas måste de olika formerna av sexuellt utnyttjande reduceras och även med hjälp av förbud. Den liberala diskursen behöver inte granska rättsligt skyddade intressen bara med hänsyn till skyddet för individen, utan också fråga sig hur man genom regelverk kunde tillgodose individens friheter. Då kan man överväga att också genom förbud försöka åtgärda det utnyttjande som är strukturellt betingat.

Noter:

- 1 L 650/2004 trädde i kraft 1.8.2004. Se RP 34/2004 rd, Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av strafflagen och vissa lagar som har samband med den, och betänkandet av justitieministeriets arbetsgrupp, JM 2003:5 Människohandel, koppleri och prostitution. Människohandelsarbetsgruppens delbetänkande. Justitieministeriet. Arbetsgruppsbetänkanden 2003:5. (Finns förutom presentationsblad och sammandrag endast på finska)
- 2 Se *Johanna Niemi-Kiesiläinen*, The Reform of Sex Crime Law and the Gender-Neutral Subject i Eva-Maria Svensson, Anu Pylkkänen & J. Niemi-Kiesiläinen (red.), *Nordic Equality at a Crossroads. Feminist Legal Studies Coping with Difference* s. 173.
- 3 Ur denna synvinkel *Per Ole Träskman*, Går det att tygla lusten? Om straffbar pornografi, pedofili och prostitution, JFT 1998, s. 352–373.
- 4 Helsingin Sanomat 22.10.2003. <http://www.evl.fi/kkh/y/> och <http://213.250.93.194/asiakas/evl/kkhasha.nsf>.
- 5 RP 6/1997 rd, Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till revidering av stadgandena om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning samt om sexualbrott, s. 167. Sexualbrottsreformen (SL 20 kap. 563/1998) trädde i kraft 1.1.1999.
- 6 Ordningslagen 7 § (612/3003). Lagen trädde i kraft 1.10.2003. Se RP 20/2002 rd, Regeringens proposition till Riksdagen om revidering av bestämmelserna för främjande av säkerheten på allmänna platser, s. 22. Behandlingen i grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet resulterade i att ordningslagen kom att gälla alla former av sexköp och att det störningsrelaterade kriteriet utgick ur förslaget. GrUU 20/2002 och FvUB 28/2002.
- 7 Om de olika uppfattningarna se t.ex. *Berta Hernández-Truyol E. – Jane E Larson*, Both Work and Violence: Prostitution and Human Rights, i verket *Berta Hernández-Truyol (ed.), Moral Imperialism. A Critical Anthology*. New York University Press 2002, s. 183–211 och *Ida Vikström – Görel Granström*, Kroppar till salu, i verket *Görel Granström (red.), Den onda cirkeln. Om brottsoffer, genus och rätten*, Uppsala Publishing House 2004, s. 211–247.
- 8 T.ex. *Doezema Jo*, Forced to Choose: Beyond the Voluntary v. Forced Prostitution Dichotomy, i verket *Kamala Kempadoo – Jo Doezema (eds.), Global Sex Workers. Rights, Resistance and Redefinition*, Routledge 1998, s. 34–51.
- 9 T.ex. *Patsy Sörensen*, Violence and Young Women – A Presentation and Discussion, i rapporten *Ingrid Ramberg, Violence Against Young Women in Europe, Seminar Report*, Council of Europe Publishing 2001.
- 10 SOU 1995:15 Sexhandel; Prop. 1997/98:55 Kvinnofrid; SOU 2001:14 Sexualbrott; *Hanna Ols-son*, Männerna, lagen och prostitutionen, i rapporten *Gudrun Nordborg – Karin Ågren – Eva Nilsson (red.), Strategier och kontrakt för ekonomi och kärlek*, Rapport från 10:e Nordiska KvinnoJuristmötet. Iustus Uppsala 2000, s. 135–148; *Eva-Maria Svensson*, Kritik av en juridisk argumentation – det krävs två för att danse en tango! I rapporten *Gudrun Nordborg – Karin Ågren – Eva Nilsson (red.), Strategier och kontrakt för ekonomi och kärlek*, Rapport från 10:e Nordiska KvinnoJuristmötet. Iustus Uppsala 2000, s. 23–44.
- 11 Undersökande socialarbete har också tidigare utförts i Sverige. Polisen har tagit emot enstaka anmälningar om våld mot prostituerade, vilket snarare vittnar om att de prostituerade oftare tar mod till sig och anmäler brott än att våldet skulle ha ökat. Mina slutsatser om situationen i Sverige baserar sig närmast på den svenska dagspressen. Jag tackar Antti Kivivuori för det material han skickade mig.
- 12 Beskrivningen gäller utvecklingen i stort. Det händer att man i de delar av de nya instrumenten som är av rekommendationskaraktär nämner andra prostitutionsreducerande åtgärder. I t.ex. artikel 9(5) i tilläggsprotokoll I till Palermokonventionen talas om möjligheten att påverka efterfrågan också genom lagstiftningsåtgärder.

- ¹³ UN/GA/RE 44/25, godkänd 20.11.1989.
- ¹⁴ Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography, UN/GA/RE 54/263, som har godkänts av FN 25.5.2000 och trätt i kraft 18.1.2002. Finland har undertecknat tilläggsprotokollet 7.9.2000, men ännu inte satt det i kraft.
- ¹⁵ Se särskilt artiklarna 8–9 om barnoffrens rättigheter och ställning.
- ¹⁶ ILO: The Convention concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour (C182), som har godkänts 17.7.1999 och trätt i kraft 19.11.2000. FördrS 16/2000.
- ¹⁷ Rådets rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi 2004/68/RIF 22.12.2003.
- ¹⁸ Ambassadrådet Jaakko Halttunens och tingsdomaren Ulla Lahtinens avvikande meningar, JM 2003:5, s.114 (översättning Lenita Häggblom). Jag återkommer till den organiserade brottsligheten senare.
- ¹⁹ Se Vikström – Granström 2004.
- ²⁰ Om sexualbrotten ur detta perspektiv Niemi-Kiesiläinen 2004 s. 179.
- ²¹ *Sami Mahkonen*, Ihmiskauppa sekä asumis-, sosiaali- ja terveystalvet. STM Työryhmämui-stioita 2003:28, s. 32. (Social- och hälsovårdsministeriet, Arbetsgruppspromemorior 2003:28, finns endast på finska; citatet har översatts här)
- ²² *Anne Korhonen*, Sie viet, mie vikisen. Pohjoisen naiskaupan uhrin lehtikirjoituksissa, i verket Päivi Naskali et al. (red.), Tuulia – feministisiä näkökulmia lappilaiseen sukupuolikulttuuriin, Lapin yliopisto 2003, s. 145–169.
- ²³ JM 2003:5, s. 52, 56, 57. Citatet finns på s. 56 och har översatts här.
- ²⁴ Det finns knappt någon kunskap om detta i Finland. De prostituerade gör veterligen just inga brottsanmälningar.
- ²⁵ JM 2003:5, s. 52 och 58.
- ²⁶ En utmärkt analys av detta slag ingår i artikeln Hernández-Truyol – Larsen 2002.
- ²⁷ JM 2003:5, flera olika ställen, och RP 34/2004, s. 7–8.
- ²⁸ Mahkonen 2003 (citatet har översatts här) och JM 2003:5, s. 29.
- ²⁹ United Nations Convention against Transnational Organized Crime, godkänd 15.11.2000. Konventionen undertecknades av över 120 medlemsstater i Palermo i december 2000 och trädde i kraft 29.9.2003. För Finlands del trädde konventionen i kraft 11.3.2004.
- ³⁰ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Crime. Tilläggsprotokollet antogs tillsammans med konventionen. Det har undertecknats av över 80 stater, inklusive Finland.
- ³¹ De typiska formerna av kvinnohandel har kartlagts i en undersökning. Att någon direkt hotas med våld eller drogas under transporten är dock som metoder mer sällsynta än de som nämns här, även om sådant förekommer. *John Salt – Jennifer Hogarth*, Migrant Trafficking and Human Smuggling in Europe: A Review of the Evidence, i rapporten IOM International Organization for Migration, Migrant Trafficking and Human Smuggling in Europe: A Review of the Evidence with Case Studies 2000, s. 61–62.
- ³² Se också JM 2003:5, s. 16. Detta sägs entydigt i RP 34/2004, s. 7–8.
- ³³ Om förslaget *Venla Pärssinen*, Ihmiskauppa rikoksena Suomen lainsäädäntömaisemassa. Turun yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta 2003.
- ³⁴ “... gärningen även bedömd som en helhet är grov ...” Så lagutskottet LaUB 6/2001; samt Statsrådets skrivelse till riksdagen med anledning av Europeiska gemenskapernas kommissions initiativ till rådets rambeslut (mänskohandel), U 23/2001.

- 35 Med sexuella handlingar avses samlag och därmed jämförliga sexuella handlingar, när de utförs av en vuxen, och samtliga sexuella handlingar, när de utförs av ett barn.
- 36 I motiven finns ett besynnerligt yttrande; det sägs nämligen att kontaktuppgifter som lämnas till en enskild person inte kan betraktas som marknadsföring, och vidare att sådan verksamhet sällan hör samman med att ekonomisk vinning eftersträvas (RP 34/2004, s. 84). Yttrandet är svårt att tolka, eftersom det vid koppleri i praktiken just är frågan om detta, dvs. att förmedla kontaktuppgifter mot betalning.
- 37 Mahkonen 2003, s. 23–24. Enligt Nurmi minskade rekryteringen av minderåriga åren 1998–2000. Reet Nurmi, Prostitution at the limits of risks. In: Aaltonen Ursula, Arsallo Ali & Sinkkonen Minna (eds), Being positive. Perspectives on HIV/AIDS in the EU's Northern Dimension and Finland's Neighbouring Areas. Stakes, Helsinki 2002 s. 175-185.
- 38 T.ex. artikel 1 i Konventionen om barnets rättigheter, artikel 3(d) i tilläggsprotokoll I till Palermo-konventionen samt artikel 1(a) i Rådets rambeslut 2004/68/RIF.
- 39 JM 2003:5, s. 76.
- 40 Se Johanna Niemi-Kiesiläinen Yhdeksän myyttiä seksin oston kieltumisestä. Nonstvtkimus - kvinnoforskning 2002 (Nio myter om förbud mot sexköp).
- 41 Citatet är från det svenska sammandraget av JM 2003:5.
- 42 JM 2003:5, s. 74.
- 43 JM 2003:5, s. 75.
- 44 Förarbetena stämmer med lagstiftningsreformen av straffrättens allmänna läror som var aktuell samtidigt som reglerna om människohandel, sexköp etc. förbereddes. Enligt det nya stadgandet om försök till brott, Strafflagen 5:1,2 (515/2003) ett försök till brott föreligger när gärningsmannen har börjat begå brottet och då åstadkommit fara för att brottet fullbordas. Enligt samma moment uppfylls kriterier för ett försök också när en sådan fara inte orsakas, om faran har uteblivit endast av tillfälliga orsaker.
- 45 HD 2004:71: En man som var född 1949 hade i e-postmeddelanden till en 11-årig flicka använt uttryck som visade att han försökte få sexuellt umgänge. Fråga om brottsrekvisitet för försök till sexuellt utnyttjande av barn uppfylldes. (Omröstn.) Majoriteten i HD ansåg att försök till sexuellt utnyttjande inte uppfylldes. I fallet hade mannen inte erbjudit betalning, men fallet illustrerar betydelsen av hur kriterierna för försök utformas.
- 46 Lag 646/2003, Se RP 52/2003 Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen samt av vissa lagar som har samband med dem.
- 47 LaUB 16/2004, LaUB 4/2004.
- 48 EG-domstolen ansåg i fallet Jany (C-268/99) att självständig prostitutionsutövning skall anses vara sådan ekonomisk verksamhet som avses i EG-fördraget. En persons möjligheter att resa in i landet kan således inte begränsas på denna grund.
- 49 Språkbruket i RP 34/2004 är klart mer tekniskt.

Adress:

Umeå Universitet

Juridiska institutionen

SE - 90187 Umeå